

EENIGE
UTRECHTSCH E BISSCHOPPELIJKE MUNTEN

NIET VOORKOMENDE IN DE

BESCHRIJVING DER BISSCHOPPELIJKE
MUNTEN EN ZEGELEN VAN UTRECHT
IN HET BIJZONDER

DOOR

Frans van Mieris.

(3^e Twaalfstal).

MET AFBEELDINGEN.

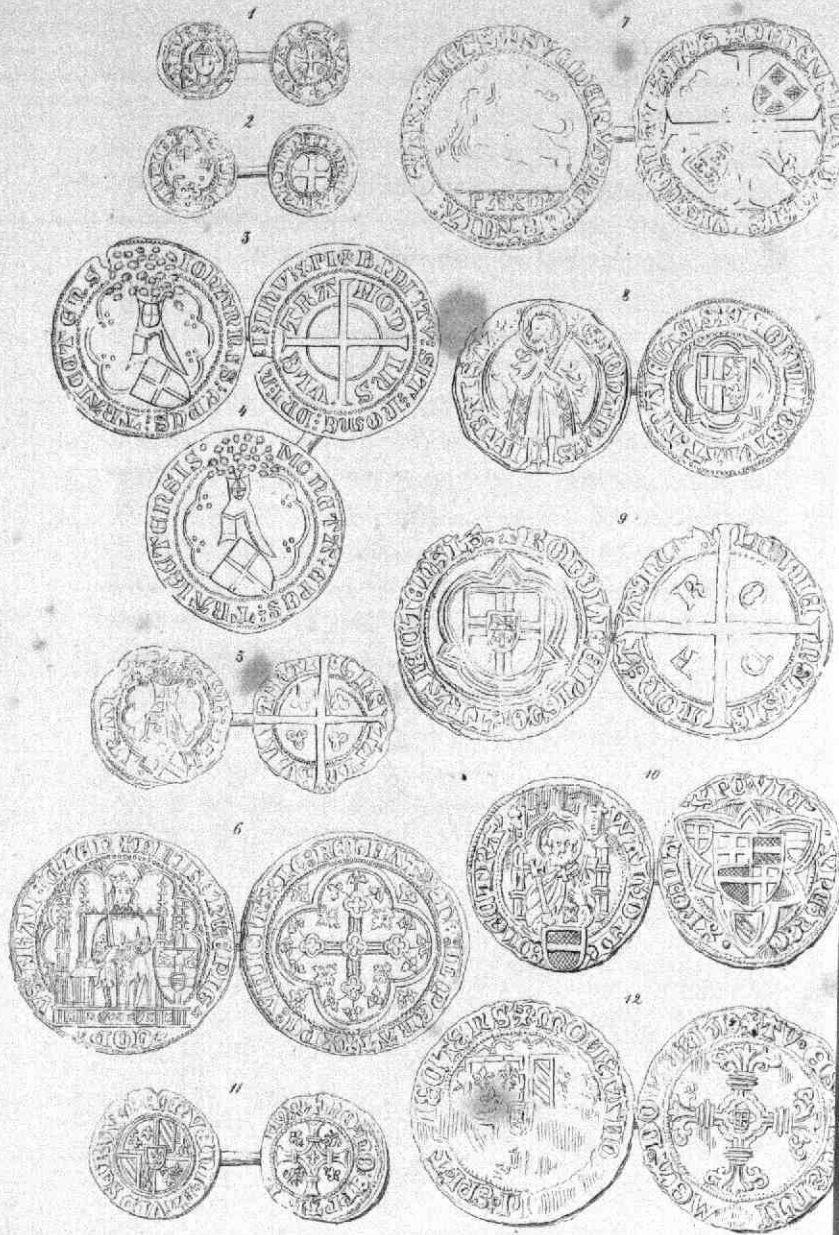

De welwillende medewerking, voor welke ik de Heeren Kaan, te *Haarlem*, de Coster, te *Heverlé (Belgie)* en Juste, te *Brussel* ook hier mijnen dank toebreng, vereenigd met de aanwinst van eenige weinige munten voor mijne kleine verzameling, geeft mij de gelegenheid, den liefhebber en onzer vaderlandsche middeleeuwsche munten een 3e twaalfstal afbeeldingen van munten der Bisschoppen van Utrecht te kunnen mededeelen, welken niet bij van Mieris voorkomen.

Voor een 4^e twaalfstal is mij reeds het grootste getal bekend, waarom ik bij voortdoring de medewerking van liefhebber en blijf inroepen.

Als vroeger is, voor zoo verre mij dit bekend werd en met eenige zekerheid kon worden bepaald, het gewigt en de goud- of zilveragehalte der stukken opgegeven: eene opgave die men bij dergelijke mededeelingen vrij algemeen verlangt, doch die, naar de ondervinding mij

Utr. voorheen en thans, III Dl. I St.

leerde, dan eerst van eenige waarde kan zijn, wanneer men verscheidene stukken van denzelfden stempel onderling kan vergelijken: meer dan eens kwamen mij middeleeuwsche munten in handen, welke het bewijs met zich voerden, dat men tijdens dezelve vervaardigd werden, de vermenging van metalen niet goed meester was, minstens weinig acht op dezelve sloeg.

UTRECHT, Februarij 1846.

J. H. Balfourt.

Fig. 1.

Zilveren munt van Dirk van Arc, 32sten Bisschop,
A°. 1191—1202.

De voor- en tegenzijde van dit fraaije stukje, voor eenige jaren nabij Wijk bij Duurstede gevonden, zijn geheel gelijk aan de munt van dezen Bisschop bij van Mieris, Pl. 3, N°. 5 afgebeeld.

Gewigt: 3 Korrels.

Zilvergehalte: = 0,969.

De vergelijking van dit muntje met de bovengenoemde bij van Mieris afgebeelde, overtuigt ons, dat het hier afgebeelde een onderdeel der voornoemde munt is, en maakt het waarschijnlijk dat het muntje door D^r. Grothe (1) als een' halven denarius van dezen Bisschop medegedeeld, mijns inziens slechts een gebrekkige afslag van eenen denarius, doch van verschillenden stempel is.

(1) Blätter für Münzkunde: journal numismatique de Hanovre, 4 Band, Pl. 17, Fig. 376.

Fig. 2.

Zilveren munt van Jan van Arkel, 47sten Bisschop,
A°. 1341—64.

- Voorzijde*: Des Bisschops stamwapen, gedekt door den Bisschopsmijter: gedeeltelijk binnen een' parelrand.
- Omschrift*: † IOHS . EPCS. *Johannes Episcopus.*
- Tegenzijde*: Een gevoet kruisje binnen een' parelrand.
- Omschrift*: † MONETA . TRAI EN' *Moneta Trajectensis.*
- Gewigt*: 3 Korrels.
- Zilvergehalte*: = 0,860.

Fig. 3, 4, 5.

Zilveren munten van Johannes van Vernenburg,
48sten Bisschop, A°. 1364—71.

Fig. 3.

- Voorzijde*: Binnen een' parel en eenige versiering, het wapen van het Sticht, gedekt door een' helm, waarop het Stichtsche wapen en versierd met een' bundel paauwenvederen.
- Omschrift*: IOHANNES : EPC : TRAIECTENS.
Johannes Episcopus Trajectensis.
- Tegenzijde*: Een kruis binnen een' parelrand.
- Omschrift*: † BENEDICTV : SIT : NOME : DNI : NRI :
IHV : XPI :

*Benedictus sit nomen Domini Nostri
Jezu Christi.*

Tusschen de armen van het kruis MON
INSVLE TRA.

Moneta Insule Traiectensis.

Gewigt: 24 Korrels.

Fig. 4.

Voorzijde: Als bij de voorgaande.

Tegenschrift: MONETA: EPCS: TRAIECTENSIS.

Moneta Episcopi Traiectensis.

Tegenzijde en Omschriften: Als der voorgaande munt.

Gewigt: 22 Korrels.

De afteekeningen van beide deze munten mogt ik van den Heer Kaan, te *Haarlem*, ontvangen, in wiens verzameling dezelve zich bevinden.

Fig. 5.

Voorzijde: Gedeeltelijk binnen een' parelrand en eenige versiering het wapen van het Sticht, en als bij de voorgaande gedekt door een' helm, waarop het Stichtsche wapen, en versierd met een bundel paauwenvederen.

Omschrift: IOH: EPC . TRAIEC.

Johannes Episcopus Traiectensis.

Tegenzijde: Een kruis over het geheele veld der munt. Tusschen de armen van hetzelfde drie cirkeltjes tot een driehoekvormig figuur vereenigd.

- Omschrift:* MONETA INSVLE TRAI.
Moneta Insule Trajectensis.
- Gewigt:* 12 Korrels.
- Zilvergehalte:* = 0,333.

Fig. 6.

Gouden munt van Floris van Wevelighoven,
 50sten Bisschop, A°. 1379—93.

- Voorzijde:* Een vorstelijk gekroond persoon, ten
 voeten uit gewapend, zittende op eenen
 Gothisch versierde zetel, in de regter-
 hand een zwaard houdende, terwijl de
 linkerhand op een schild rust, hetwelk
 het Stichtsche-, het Deventersche-, en
 des Bisschops-stamwapen voert.
- Omschrift:* † FLORENC ‡ EPIS × × COP × ×
 VS ‡ TRAIECTEN.
Florencius Episcopus Trajectensis.
- Tegenzijde:* Binnen een' parelrand en eenige ver-
 siering een gebloemd kruis.
- Omschrift:* † XPS † VINCIT † XPS † REGNAT † XPS †
 IMPERAT.
Christus vincit etc.
- Gewigt:* 4 Wigtjes.
- Goudgehalte:* = 0,995.

Fig. 7.

Zilveren munt van Zweder van Kuilenburg,
 52sten Bisschop, A°. 1423—33.

- Voorzijde:* Een loopende leeuw binnen een' parelrand.

Omschrift: † SVE DERVS: DEI: GRACIA: . PS: TRAIECTS.

Suederus dei Gracia Episcopus Trajectensis.

In de afsnede PAX D' *Pax domini.*

Tegenzijde: Binnen een' parelrand een kruis; tus-
schen de armen van hetzelfde het wapen
van het Sticht, van Kuilenburg, en twee
reeën-kopjes.

Omschrift: SI: DEVS: PRO: NOBIS: QVIS: CON-
TRA: NOS.

De afbeelding van deze munt ben ik aan den Heer
de Coster, te *Heverlé*, verschuldigd.

Fig. 8 en 9.

Munten van Rudolph van Diepholt, 53sten Bisschop,
A°. 1433—55.

Gouden. Fig. 8.

Voorzijde: De afbeelding van den Heiligen *Johan-
nes den Dooper*, omhangen met een'
vlammenden mantel, een' nimbus om
het hoofd, in de linkerhand een kruis-
staf houdende.

Omschrift: S: IOHANNES † BAPTISTA.

Sanctus Johannes Baplista.

Tegenzijde: Binnen een' parelrand en eenige ver-
siering een gedeeld wapenschild, voe-
rende links het wapen van het Sticht,
regts het wapen van Diepholt.

Omschrift: † FLORINE POSTVLAT TRAIECTENS.
Florine Postulati Trajectensis.

De afbeelding van deze munt ontving ik door den Heer Juste, te *Brussel*.

Zilveren, Fig. 9.

Voorzijde: Binnen een' parelrand en eenige versiering het wapen van het Sticht, op het midden van hetzelfde het wapen van Diepholt.

Omschrift: † RODOLF⁹ EPISCOP. TRAIECTENSIS.
Rodolfus Episcopus Trajectensis.

Tegenzijde: Een kruis over het geheele veld der munt; tusschen de armen van hetzelfde binnen een' parelrand de letters R.O.D.L
Rodolfus.

Omschrift: † MONETA: NOVA: DE RIENENSIS.

Gewigt: In deszelfs tegenwoordigen toestand niet geheel gaaf 23 Korrels.

Zilvergehalte: = 0,680.

Fig. 10.

Zilveren munt van Walraven van Meurs,
A°. 1425—32.

De afteekening van deze munt door den tijdgenoot van Zweder van Kuilenburg en Rudolph van Diepholt, en mededinger naar den Stichtschen Bisschopszetel, als verkozen Bisschop van Utrecht, geslagen, mogt ik van den Heer de Coster, te *Heverlé*, ontvangen.

- Voorzijde:** Een geestlijk persoon (St. Petrus?) versierd met den nimbus, gezeten op een' Gothisch versierden zetel, houdende in de rechterhand een' kruisstaf, in de linker een' sleutel; onder het afbeeldsel het wapen van Walraven van Meurs: gedeeltelijk binnen een' parelrand.
- Omschrift:** † WAL'DE M ELEC: TRAI?
Walraven de Meurs. Electus Trajectensis.
- Tegenzijde:** Binnen een' parelrand en eenige versiering een gevierendeeld wapenschild, met de wapens van het Sticht en dat van den tot Bisschop verkozen Walraven van Meurs: rondom hetzelfde 3 kleinere wapenschildjes, waarschijnlijk wapens van het Sticht, Meurs, en van eene des Bisschops bijzondere bezittingen.
- Omschrift:** XPC? VIC. XPC.' REG? XPC' IMA.
Christus vincit. Christus regnat Christus imperat (?)

Fig. 11.

Zilveren munt van David van Bourgondië,
55sten Bisschop, A°. 1456—96.

- Voorzijde:** Het wapen van Bourgondië binnen een' parelrand.
- Omschrift:** † INVENI* DAVID* SERV TV.
Inveni David Servum Tuum.
- Tegenzijde:** Binnen een' parelrand het Bourgondisch

kruis; tusschen de armen van hetzelfde beurtelings eene lelie, en een klimmend leeuwte, op het midden eene lelie.

Omschrift:

MO: NO: EPC: TRAI . . N 94.

Moneta nova Episcopi Trajectensis
(14)94.

Fig. 12.

Zilveren munt van Philips van Bourgondië,
57sten Bis chop, A°. 1517—24.

- Voorzijde:* Het wapen van Bourgondië binnen een' parelrand, en eenige versiering.
- Omschrift:* † MONETA: NO(va Phi) LI: EPI: T . . IECTENS:
- † *Moneta nova Philippi Episcopi Trajectensis.*
- Tegenzijde:* Een Bourgondisch kruis, aan de uiteinden gebloemd; op het midden van hetzelfde het wapen van het Sticht.
- Omschrift:* † TV ° ES ° PATIENTI(a) MEA ° DOMINE 151(6).

De afteekeningen van deze drie laatste munten ben ik insgelijks aan de medewerking van den Heer de Coster verschuldigd.
